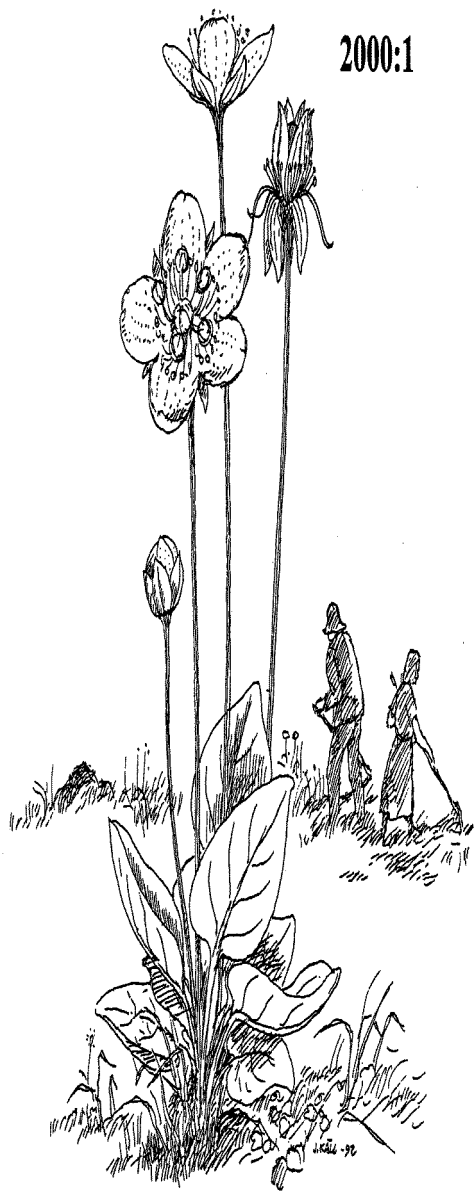


PARNASSIA

2000:1



PARNASSIA

Medlemsblad för Föreningen Smålands Flora Årgång 13 2000 nr 1

ISSN 1404-3785

Adress: c/o Allan Karlsson; Liljeholmsvägen 6; 575 39 Eksjö

Bankgiro 857 – 6506; postgiro 66 29 27 – 3

Prenumerationsavgift för år 2000 är 50 kr

Styrelseledamöter i Föreningen Smålands Flora 1999–2000

Ordförande	Allan Karlsson; Liljeholmsvägen 6; 575 39 Eksjö tel. 0381 – 104 16; e-post: allan.karlsson@mbox302.swipnet.se
Vice ordförande	Margareta Edqvist; Syrengatan 19; 571 39 Nässjö tel. 0380 – 106 29; e-post: margareta.edqvist@swipnet.se
Sekreterare	John Christoffersson; Villa Vibo, Långemåla; 570 76 Ruda tel. 0499 – 300 06
Kassör	Ingvar Christoffersson; Götradsgratan 8; 341 39 Ljungby tel. 0372 – 143 83
Övriga ledamöter	Gunvald Bruce; Skogsgråstigen 20; 593 52 Västervik tel. 0490 – 152 26; e-post: g.bruce@swipnet.se Thomas Karlsson; Sektionen för fanerogambotani, Naturhistoriska Riksmuseet, Box 5007; 104 05 Stockholm tel. 08 – 666 51 79; e-post: thomas.karlsson@nrm.se Birger Lindgren; Björkängsgatan 64; 576 32 Sävsjö tel. 0382 – 106 22 Barbro Otterstedt; Högabergsgatan 12; 331 41 Värnamo tel. 0370 – 104 36 Åke Rühling; Bangatan 8; 222 21 Lund tel. 046 – 13 92 62, arb. 046 – 222 97 81; e-post: ake.ruhling@planteco.lu.se Göran Wendt; Högstorpssvägen 142 B; 352 42 Växjö tel. 0470 – 227 33; e-post: goran.wendt@swipnet.se Åke Widgren; Ronnebygatan 10; 371 32 Karlskrona tel. 0455 – 31 17 41; e-post: akwi@k.lst.se
Redaktör	Jan-Erik Hederås; Tyringeatan 21; 252 76 Helsingborg tel. 042 – 14 03 91; e-post: je.hederas@telia.com

Omslagsbilden visar slätter i en äng med slätterblomma (teckning av John Käll)

Sumpviol i Småland

CRISTER ALBINSSON

Det var i skymningen den första juni ifjol. Jag hade kört upp på avfarten tätt intill stenvallen vid torpet i slutet av bygatan i norra delen av Ljunghy socken i Möre. Ärendet vara att besöka en sumpviollokal jag funnit 1995. Eftersom jag planerade att fortsätta ån uppströms mot Ödebo för att eventuellt finna mer av den rara violen, blev jag sittande i bilen några minuter för att studera kartan. Jag steg ur bilen. Kvällen var lugn och fin, en koltrast flöjtade i skogsbrynet. Jag blev dock snabbt varse huvudet på en äldre man som stod och stirrade på mig alldeles på andra sidan stenvallen. Ganska osäker började jag förklara min närvaro. Mannen fortsatte att stirra nästan medlidansamt. Det dröjde några sekunder. Sedan sade han: "Di där finns längs hele ån!"

Året var år 1809. Läkarsonen i Växjö, Daniel Georg Pettersson, var blott tre år gammal då den polske botanisten Wilibald Swibert Joseph Gottlieb von Besser beskrev sumpviol *Viola uliginosa* Besser som ny art. Von Besser blev professor i Kraków och senare i Vilnius, Litauen, och han var således verksam i centrum för sumpviolens nu kända världsutbredning. Näväl, vad har nu Daniel Georg Pettersson med saken att skaffa? Nja, ursprungligen troligen inte särskilt mycket. Han följde i faderns fotspår och utbildade sig till läkare i Uppsala. Men av någon anledning fortsatte D. G. Pettersson sina medicinarstudier i Lund. Där träffade han sannolikt Elias Fries, som möjligen också inspirerade Daniel Georg till ämnet för avhandlingen till medicine doktorsgraden: "De diaeta vegetabili in syphili euranda". Fries och Pettersson kom under 1830-talet att gifta sig med kusinerna Christina respektive Ulrika Johanna Wieslander, vilkas farfar – verkligen född i Vislanda – blev kyrkoherde i Odensjö, östlig grannsocken till Fries' Fensjö. Pettersson blev stadsläkare i Kalmar 1838, men från 1845 också lärare i naturalhistoria vid Kalmar gymnasium. 1846 fann Pettersson sumpviol vid "Hossmo å" söder om staden. Förmodligen meddelade han sitt fynd till Fries, då sedan mer än 10 år professor i Uppsala. 1847 tog Pettersson ett belägg av sumpviol i Hossmo och sände det till Uppsala. Året därefter publicerades fyndet av Fries' elev, C.J. Moqvist, i en liten avhandling betitlad "Systematisk Förteckning på Phanerogama Växterna i Calmar stads närmaste omgivning", dock utan närmare precisering av lokalen. Det gör däremot Fries själv 1849. Det blev begynnelsen på artens upptäckthistoria i Småland och Möre.

Männens kommentar i ingressen ovan sammanfattar intrycken från floravätkeri av sumpviol i Möre åren 1995–99. Det finns dock aspekter på yttrandet:

"Di där finns längs hele ån". För det första finns tydliga tecken på att sumpviol varit mer utbredd på 1800-talet och tidigare, än vad arten är idag. "Di där fanns längs hele ån" hade nog varit mer träffande. Men å andra sidan har det också visat sig att de lokaler som angivits tidigare än floraväktarperioden 1995–99 i många fall är större idag än de ibland knapphändiga uppgifter som utgjort utgångspunkt för eftersök antyder att de var förr. En eventuell tillbakagång för arten kanske inte är så stor, åtminstone inte inom vissa delar av förekomstområdet.

Förutom i Möre finns uppgifter om tre sumpviollokaler norrut i östra Småland, nämligen på Öro i Misterhults skärgård (belägg 1848), vid en bäck 1 km söder om Tyllinge i Dalhem sn i Norra Tjust (belägg ca 1985) samt Strömsholm, Oskarshamn (belägg 1993). På lokalerna Öro och Strömsholm har sumpviol ej eftersökts. Den sistnämnda växtplatsen kan möjligen gälla Strömsholm i Oskar sn, där sumpviol växer rikligt intill Hagbyån. Sumpviol har förgäves eftersökts vid flera tillfällen under 90-talet på lokalen i Dalhem av floraväktare i Tjust (Gunvald Bruce muntligen). Själv besökte jag platsen i slutet av maj 1999 utan att finna vare sig sumpviol eller någon lämplig biotop för arten. Fortsättningsvis behandlas här bara sumpviolens förekomster i Möre.

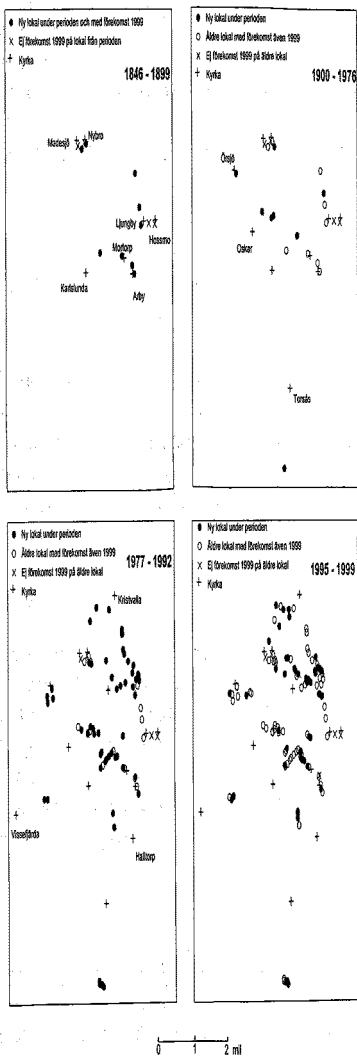
Upptäckthistoria

Petterssons fynd av sumpviol vid Hossmoån och Fries' publicering av det, tillsammans med omfattande botaniska kontakter, blev upptakten till att sumpviol samlades ganska flitigt vid Ljungbyån från Ljungbyholm och nedströms till Hossmo under senare halvan av 1800-talet. Fynd gjordes även uppströms längs Ljungbyån och i ett biflöde nära Nybro och Madesjö, liksom vid Hagbyån i Arby och Mortorp samt i Runtorp, Karlslunda sn (Fig. 1). Av belägg och litteraturuppgifter från 1800-talet framgår att det fanns 13 ganska precist beskrivna lokaler. På dessa har sumpviol eftersökts 1999 och återfunnits på 9.

Från tiden 1900–1976 finns uppgifter om förekomst på ytterligare 8 lokaler. Det kända utbredningsområdet vidgades särskilt genom upptäckten av sumpviol i Torsås sn vid Brömseback, gränsbäck mot Blekinge. Flera fynd gjordes också uppströms i Hagbyån, i Oskar och Örsjö. På samtliga 8 nya lokaler från perioden 1900–1976 återfanns sumpviol 1999 (Fig. 1).

Att sumpviol inte är sällsynt i Möre, utan snarast allmän, framkom tydligt under eftersöket för Projekt Linné 1977–79 och under Smålands Flora-inventeringen. Dels återupptäcktes arten på äldre lokaler, dels registrerades den på 53 nya. Förekomst kunde noteras i ett fjärde vattensystem, Åleboån (uppströms Halltorpsån), mellan Hagbyån och Brömseback. Det sistnämnda vattendraget kallas uppströms Landabäcken, och där gjordes flera fynd med rika förekomster av sumpviol ända upp förbi Brömsekärr. De utbredningsmässigt kanske mest intressanta upptäckterna under perioden är de i Vissefjärda sn, längs kanaler – biflöde till Hagbyån – vid i slutet av 1800-talet utdikade våtmarker, och nästan två mil SV tidigare känt utbredningsområde. Utbredningsområdet vidgas också

åt nordöst då många förekomster upptäckts i Ljungbyås övre grenar i St Sigfrid, Kristvalla och Madesjö socknar. På bara en av de 53 nya lokalerna för perioden 1977-94 har sumpviol inte kunnat återfinnas under floravaktarären 1995-99 (Fig. 1).



Figur 1. Lokaler med sumpviol i Møre fördelade på fyra perioder då de upptäckts under 1846-1999

Vid starten av floraväkteriet i Småland 1995 fanns således 74 kända lokaler för sumpviol fördelade på fyra vattensystem i Möre. Under perioden 1995–99 har ett 60-tal nya och nygamla växtplatser tillkommit. Uppskattningsvis är en tredjedel till hälften av dem återfynd på lokaler från äldre herbarie- och litteraturuppgifter. Utbredningsområdet är dock nästan identiskt med det som var känt redan vid slutet av Smålands Florainventeringen. En ny lokal har hittats norr om Nybro och en uppströms Ljungbyåns huvudgren (Fig. 1). Intrycket av att sumpviol är allmän i Möre har stärkts. Det har skett inte bara genom ett stort antal nya lokaler, utan kanske framför allt av att lokalerna ofta är större och betydligt individrikare än vi känt till tidigare. På den största lokalen, i Ljungbyån norr om Trekanten och på gränsen mellan Kristvalla, Ljungby och S:t Sigfrids socknar, förekommer sumpviol så gott som oavbrutet på en sträcka av nästan 4 km, och ibland med en bredd på flera hundra meter.

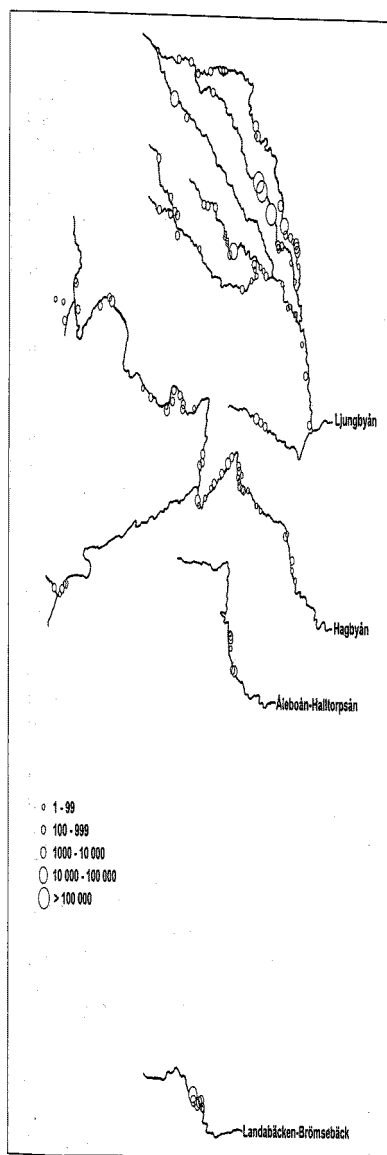
Vid slättern av Toresbo slätteräng, Örsjö sn, 24 juli 1999 fann jag ännu en ny växtplats för sumpviol. Där växte ca. 100 skott i själva fastmarksövergången mellan slätterängen och maden – som också slås – intill Hagbyån. Det är den enda sumpviollokal i Möre i ett naturreservat.

I flera fall bör kanske det som tidigare angivits som två eller flera lokaler, i själva verket betraktas som en lokal. I några fall har sådana sammanslagningar skett vid florarväktarrapporteringen. Med den reservationen finns idag ca. 135 kända, någorlunda välpreciserade lokaler i Möre från tiden 1846–1999. Av dem förekom sumpviol på 128 sistnämnda år. Siffran är dock som redan antytts osäker. Följande fråga är nämligen högst berättigad.

Vad är en sumpviollokal?

Sumpviol har klassificerats som en sårbar art i Sverige. Dess populationer bör då följas relativt noga. Bl.a. kan det vara av intresse att följa små och eventuellt utdöende populationer. Sumpviol uppträder på ytor från någon kvadratdecimeter till mer än en kvadratkilometer. Då kan ett enhetligt lokalbegrepp vara en nackdel. Där sumpviol har rika förekomster som täcker stora ytor har jag "tillåtit" både 100 och 200 m (men knappast mer) mellan ytterkanterna på populationerna. Ett undantagsfall är där lokalen sträcker sig över sockengränser. Där har jag angivit en lokal för varje socken, även om det rätteligen bara borde vara en lokal. Vid småbestånd har jag ibland noterat två lokaler även om avståndet understiger 100 m. Det bör ju vara möjligt för kommande floraväktare att utan alltför stor tidsinsats relativt lätt kunna avgöra om arten finns kvar eller ej.

Samtidigt finns det ovan antydda problemet att nya bestånd upptäcks i närheten av tidigare kända lokaler. Dessutom förekommer variationer i mängder mellan åren, liksom hur stora ytor man upptäcker arten på, bl.a. beroende på tidpunkt för besöket på växtplatserna. Sammantaget innebär det ibland besvärliga överväganden om vad som är en sumpviollokal, bl.a. då av både tids- och rumsskäl, och att därmed det antal lokaler som anges också bör betraktas som ungefärligt.



Figur 2. Uppskattade populationsstorlekar (antal skott) av sumpviol 1999 på lokalerna i Møre längs Landabäcken-Brömsebäck, Åleboån-Halltorpsån, Hagbyån, Ljunghytan och deras biflöden.

Utdöende

Det rör sig alltså bara om en handfull tidigare kända lokaler där sumpviol inte återfanns 1999. På primärlokalerna från mitten av 1800-talet har Hossmoån (Ljungbyån nedströms Ljungby kyrka) rätats och reglerats. På en lokal i Nybro har en utfyllnad skett, vilken torrlagt den översvänningszon sumpviolen är så beroende av. Strax väster om staden har en stor utdikning skett med början för mer än 100 år sedan. Sannolikt förekom där rikliga bestånd förr och en liten restpopulation sågs senast i början av 1970-talet. Men idag är troligen violen borta för gott på lokalen. En lokal nedströms Mortorps kyrka upptäcktes 1985. Där har inte sumpviol kunnat återfinnas under floraväktarperioden. Möjligen är åns egen erosion orsak till försvinnandet. Sammantaget får man ändå intrycket att populationerna är relativt stabila så länge inga genomgripande hydrologiska störningar sker. I några fall rör det sig dock om restpopulationer av tidigare rika förekomster, och där hotar utdöende på sikt. Mer långsamma och naturliga hydrologiska förändringar förefaller arten kunna anpassa sig till genom att "följa med", om grundförutsättningarna i övrigt är gynnsamma.

Uppträdande i Möre

Vid floraväktarbesöken har antalet skott räknats och i vissa fall har också lokalernas areor uppskattats. Vid rikare förekomster har mestadels gjorts en uppskattning av antalet skott vanligtvis i hela 100-, 1000- eller 10 000-tal. Naturligtvis är sådana uppskattningar behäftade med brister. Trots det kan det vara av intresse att få en ungefärlig bild av hur stora populationerna är. De rikaste förekomsterna finns i Ljungbyåns grenar strax norr om Trekanten. Även vid Landabäcken och i Brömsekärr växer sumpviolen mycket ymnigt. Ett stort antal lokaler lokaler finns längs Hagbyån, men bara ett fåtal räknar upp till 1000 skott eller mer. En så pass rik lokal finns också i Halltorpsån (Fig. 2).

Lokalerna för sumpviol med aktuella förekomster ligger vid Ljungbyån ca. 10–102 m.ö.h., vid Hagbyån ca. 15–113, vid Halltorpsån-Åleboån ca. 25–30, och i Brömsebäck-Landabäcken ca. 15–25 m.ö.h. För de båda förstnämnda åarna innebär det att sumpviolen växer ungefär upp till högsta kustlinjen. Strax nedanför den, i de mycket flacka områdena, når arten sitt optimum. På flera ställen "kvillar" åarna här, och översvämmas med relativt näringsrikt vatten under högvattenperioder. Att sumpviolen är starkt knuten till åarna och deras absoluta närhet visas både av fig. 2 och av biotopangivelserna. Dominerande sådana är olika varianter av åkant, mad, kärr, översvämningmark och fossil åfåra. I några fall nämns kvill, åförgrening, åholme, fuktäng eller fuktig betesmark. Enstaka biotopangivelser som dikeskant, sandslänt, dikeskrön och fastmarksövergång kan antyda både att sumpviolen har god förmåga att hålla sig kvar och att anpassa sig genom spridning. Arten förekommer både helt öppet och i stark skugga, men förefaller att föredra ett glest busk- och trädsikt. Till

sumpviolens vanligaste följearter i Möre hör *klibbal*, *ask*, *älgört*, *blåttåtel*, *tuvåttåtel*, *rörflen*, *kärrviol* och *revsmörblomma*.

Sammanfattning

Sumpviol har således fortfarande rika förekomster i Möre. Inget pekar på att den gått tillbaka märkbart sedan Smålands Flora-inventeringen startade för drygt 20 år sedan. De många återfynden och nyfynden, liksom troligen större mängder och lokaler än vad som tidigare var känt, tyder snarare på motsatsen. Men fem år är en kort tid, och det finns otillräckligt med underlag för att dra slutsatser om en verklig ökning sker. Årsvariationer förekommer förvisso och 1999 hade sumpviol en "bra" år. Sannolikt återstår många nya lokaler att upptäcka inom det nu kända utbredningsområdet. Däremot är det kanske mindre troligt att utbredningsområdet kan komma att utvidgas särskilt mycket förutom ströfynd i ytterkanterna. Man skulle naturligtvis kunna tänka sig förekomster vid Torsåsån eller Glasholmsån mellan Brömseback och Halttorsån.

Slutligen,

en god vän sa mig: "Varför har den vackra violen fått ett så oharmoniskt namn - sump- som väcker obehagliga associationer, och så -viol, som är så vackert? Kanske kunde jag, sent påtänkt, och dessutom väl regionalistiskt, föreslå honom mör/e/viol? Sumpviol har otvivelaktigt rika förekomster i Möre. Men sumpviol växer verkligen ej på alla sumpiga platser, utan är just bunden till åarnas översvåmningsmarker. Ortnamnet Möre har ansetts ha med 'myr' och tyskans 'moor' att göra. Men jag är inte övertygad. Möre är inte, och har knappast heller varit, särskilt myrrikt, t.ex. vid en jämförelse med närliggande trakter i östra Kronobergs län och särskilt med västra Småland. Däremot finns stora arealer översvåmningsmarker vid åarna i Möre. En dryg km SV Ljungbyholm finns ett våtmarksområde - sedan länge utdikad - som ännu kallas för Mören. Dit förs vatten från Råsbäcken, med ännu rika förekomster av sumpviol. Diket från Mören mynnar i Ljungbyån, vid vilken sumpviol växer strax uppströms. Det är väl inte helt uteslutet att ortnamnet Möre har sin grund i ett forntida lokalt begrepp synonymt med mad, nämligen mör. Stora arealer av mörar skulle då - åtminstone i min fantasi - kunnat ge upphov till ortnamnet Möre. Mör/e/viol skulle också återknyta till en tid då nog sumpviol hade ännu rikare förekomster än de vi har idag, och också då begreppet Möre möjligen var mer närliggande i människors sinne än vad som är fallet numera.

Tack till Margareta Edqvist och Åke Rühling för hjälp med äldre herbarie- och litteraturuppgifter, till Bo Fagerström, Ronny Gustavsson och Åke Widgren för floraväktarrapporter, samt till Thomas Karlsson som löste problemet med en felaktigt inlagd uppgift om sumpviol vid Alsterån.

Fyndhörnan

MARGARETA EDQVIST

Kärlväxter

Kikvedel – *Astragalus cicer*

Kalmar sn: Skälby (4G6g 3622), riklig, 1998, Tomas Burén. Finns ett belägg från Skälby 1920 i Uppsala enligt Thomas Karlsson.

Guldkörvel – *Chaerophyllum aureum*

Bankeryd sn: Bankeryd stationsområde (7E3a 1203), riklig, slänt mot järnvägen, 1999, Erik Ljungstrand, Evastina Blomgren och Magnus Thorell. Ny för Småland.

Bymälla – *Chenopodium urbicum*

Gullabo sn: Stuvehyltan (4G1a 2742), 1 ex, jordhög i nygrävd trädgård, har legat ett gammalt höns hus där tidigare, 1999, Tore Eriksson. Tingsås sn: Tingsryds soptipp (4F2a 3813), 1 ex, 1999, Åke Widgren, Nadja Niordson och Bengt Nilsson.

Vinterportlak – *Claytonia perfoliata*

Kalmar sn: Kalmar länsjukhus, 50 m V huvudentrén (4G6g), 2 ex, rabatt, 1999, Ulla-Britt Andersson.

Finnögontröst – *Euphrasia rostkoviana* ssp. *fennica*

Hakarp sn: Huskvarnabergens naturreservat, Strutsabacken (7E1b 4944), rikligt, skidbacke, 1999, Helen Bjurulf. Tidigare funnen i 12 rutor.

Kvarnkattost – *Malva parviflora*

Torsås sn: Haget (4G1b 4031), rikligt i trädgård, 1999, Margareta Edqvist och Jan-Erik Persson. Återbesök på känd växtplats, funnen av Thomas Karlsson 1983.

Sandkämpar – *Plantago arenaria*

Nässjö sn: Boda sopstation (6E8g 0916), 1999, Margareta Edqvist. Döderhult sn: Oskarshamns sopstation (5G9h 0721). Funnen i 3 rutor tidigare, även det soptippar.

Hylsnejlika – *Petrorhagia prolifera*

Döderhult sn: Hammarsbo (5G9f 2015), 1998, Jonas Grahn, 7 ex, 1999, Åke Rühling.

Lyktfibbla – *Picris echioides*

Misterhult sn: Figeholm, Högskulla (6G2j 1703) utfyllnadsmark 1999, Åke Rühling. Endast ett tidigare fynd, vid Skatelöv.

Rosenkronill – *Securigera varia*

Dörby sn: Smedbytippen (4G6f 4823), stort bestånd, 1999, Joakim Ekman. Tidigare funnen i 4 rutor.



Sandkämpar

Gul vallört – *Symphytum tuberosum*

Hultsfred sn: Hultsfred centrum, bakom Folkets hus (6G4a 3620), 30-tal ex, näringsrik gräsmark vid bäck, 1999, Tommy Nilsson. Enda aktuella lokalen i Småland, tidigare funnen i en ruta men där borta sedan 1992.

Glöm inte att rapportera in era nyfynd till:

Margareta Edqvist, Syrengatan 19; 571 39 Nässjö

E-post: margareta.edqvist@swipnet.se

Rapportera kryptogamer!

THOMAS JOHANSSON

Som alla(?) känner till tar Smålands Flora tacksamt emot rapporter om röd-listade växter. Jag kommer från och med nu att vara rapporteringsmottagare av kryptogamer för Smålands Flora.

Jag hoppas kunna gå igenom kryptogamregistret och presentera vad som i stora drag finns i registret i framtida nummer av Parnassia. Om det kan anses rimligt, kommer jag också att be att få uppgiften verifierad/kontrollerad. Kan inte uppgiften verifieras kommer den tills vidare att lyftas ut ur registret tills den är bekräftad. I den mån jag själv behärskar arterna står jag gärna till tjänst med kontrollbestämningar i första hand av lavar eftersom jag behärskar mossor och svampar betydligt sämre. Jag gör kontrollbestämningar under förutsättning att kollektionerna är etiketterade på ett korrekt sätt samt att ni bifogar returporto. Ta gärna kontakt med mig innan ni skickar material. Att samlar kryptogamer kan vara känsligt för små populationer, åtminstone för lavar och tickor. Läs därför *Etik och praktik vid insamling av lavar* (Arvidsson & Thor 1995).

Rapporterar ni både kärlväxter och kryptogamer kan ni skicka alla uppgifter antingen till Margareta eller mig så ombesörjer vi att uppgifterna kommer rätt.

Putsa luppen och ge er ut, det fina med kryptogamer är att många kan studeras året om!

Litteratur: Arvidsson, L. & Thor, G. 1995. Etik och praktik vid insamling av lavar. Svensk Botanisk Tidskrift 89:371–380.

Thomas Johansson; Jutnabbevägen 19; 392 36 Kalmar; tel 0480 – 695 79

E-post: johansson.thomas@telia.com

Boken om Smålands flora

ÅKE RÜHLING

I de senaste två årens vårnummer av Parnassia har jag presenterat arbetsläget och utgivningsplanen för den blivande smålandsfloran. Förra våren angav jag som ett hägrande mål att boken skulle komma ut år 2000. Hägringar löser upp sig i intet när man närmar sig dem. Fullt så illa är det inte för smålandsfloran även om svårigheterna på vägen är många.

På föreningens styrelsemöte i mars presenterade jag två förslag: utgivning i år till priset av en starkt förenklad text eller en väl genomarbetad och utförlig text som kräver ytterligare tid. En enig styrelse stannade vid det senare alternativet.

Fortfarande är det på artdelen som det största arbetet återstår. Sedan hösten skriver Thomas Karlsson om de icke bofasta arterna, vilka utgör ca hälften av artantalet. Det har visat sig att äldre uppgifter kring dessa arter i åtskilliga fall är tveksamma eller oriktiga och kräver omfattande kontroller av litteratur och i herbarier. Många problem benas upp och jag kan utlova en intressant, ja rentav spännande läsning.

Arbetsplan

Efter sommaren skall texten för de bofasta och icke bofasta arterna sammanfogas och revideras. Thomas har utlovat att skriva om taxonomiska frågor även för de bofasta arterna och vara behjälplig med framtagande av förstauppgifter och lokallistor för dem. Tidsåtgången uppskattas till ca åtta månader. Därpå följer en fackgranskning, som tillsammans med därav föranledda justeringar tar minst fyra månader. Arbetet med layouten är krävande och tar minst sex månader. Allt detta arbete skall utföras av yrkesverksamma personer på deras fritid och en rimlig uppskattning är att minst två år till behövs för färdigställandet.

*Åke Rühling; Bangatan 8; 222 21 Lund; tel. 046 – 222 97 81 (arb),
046 – 13 92 62 eller 0491 – 771 61 (hem)
E-post: Ake.Ruhling@planteco.lu.se*

Växtbilderna i det här numret av Parnassia är hämtade ur Lid, Norsk og svensk Flora.

Årsmöte 2000

Välkommen till årtusendets första årsmöte i vår förening den 14–15 juli. Plats för årsmötet, förläggning m.m. blir vid Valstadskolan i Gamleby. Exkursionen den 15/7 kommer att ledas av Stefan Kasselstrand. Han har för avsikt att visa oss ett antal lokaler i Tryserums socken som ligger längst upp i Smålands och Kalmar läns nordöstra hörn. Stefan kommer att ta oss med till Stjärnö och Kvädöområdet där vi på lite olika lokaler har möjlighet att studera *långbladig spåtistel*, *östgötabjörnbär*, *pukvete*, *hjulmöja* och *höstlänke*. Vid Stjärneberg finns *trubbdaggkäpa* och på en annan lokal *ljungögontröst*. I Kvädö naturreservat finns möjligheter till *nästrot*, *hundskafing*, *rävstarr*, *rödblåra* och möjligen *desmeknopp*. I Valdemarsvikens mynning ligger Ekuddens brygga där Stefan bjuder på *svarikavle*, *toppfrossört*, *kruutarv*, *surbjörnbär*, *skafmälla*, *strandmynta*, *flikros* och *nordkråkbär*. Om vattenstånd och tid är rätt kan även *trådnate*, *skruvnating* och *hårnating* liksom *havsnajas* beskådas. Under dagen finns goda möjligheter att se på olika arter av krypbjörnbär t.ex. *svenskt björnbär*.

Detta blev en liten katalog över vad vi kan få se, men väder och vind kan ställa till förtret så reservationer finns alltid.

Övrig information finns på anmälningsblanketten som bifogas det här numret av Parnassia. Välkommen med din anmälan till årsmötet 2000!

Allan Karlsson; Liljeholmsvägen 6; 575 39 Eksjö
Ordförande

Äldre nummer av Parnassia säljes

Äldre nummer av Parnassia (år 1992–1999) säljes för 15,-/styck. Hela sviten (16 nummer) kostar 200,-. Av några nummer finns bara ett fåtal exemplar kvar. Om så behövs kommer de att nykopieras och kan då få ett något avvikande utförande.

Från år 1988–1991 (8 nummer) finns få nummer kvar och de säljes endast i hel svit för 100,-.

Kostnader för porto och emballage tillkommer.

Beställ hos Allan Karlsson, tel. 0381 – 104 16,
E-post: Allan.Karlsson@mbox302.swipnet.se

Soptippsfloran i södra och östra Småland – inventeringar 1999

BENGT NILSSON, NADJA NIORDSON OCH ÅKE WIDGREN

För tredje året i rad inventerades floran på ett antal soptippar i Småland. Tidigare inventeringar har redovisats i Parnassia 1998:1 och 1999:1. Hösten 1999 besöktes fem tippar som inte specialinventerats tidigare: Oskarshamn, Mönsterås, Lessebo, Växjö gamla soptipp samt Älmhult och dessutom gjordes återbesök i Torsås och Tingsryd.

De flesta av de besökta soptipparna är i drift och har inom tippområdena särskilda ytor för hantering av rötslam och trädgårdsavfall. Växjö gamla soptipp, Norremark, är dock nedlagd och övertäckt med jord sedan några år tillbaka. Inom området finns dock en station för mottagning av trädgårdsavfall. I Lessebo ligger en särskild deponi för jord och trädgårdsavfall strax utanför den egentliga soptippen.

Inventeringsresultaten överträffade alla förväntningar. Förutom ett stort antal förvildade trädgårdsväxter, framförallt i Tingsryd, påträffades också rödlistade arter samt i övrigt mycket ovanliga adventivväxter på flera av tipparna. Den stora artrikedomen av trädgårdsväxter på Tingsryds soptipp har utan tvekan ett samband med att Bröderna Nelsons fröfirma finns i kommunen, och det gäller sannolikt också de överraskande fynden av *axmålla*, *bymålla*, *ekmålla* och *skedamarant*. Förmodligen förekommer de senare som förorening i frö-sortimentet.

Av de växter som påträffades 1999 visade sig 6 vara nya för Sverige (varav 5 nya för Norden) och därutöver 11 vara nya för Småland. Ett fåtal växter har ännu inte gått att artbestämma.

Merparten av uppgifterna om tidigare fynd i Småland är hämtade ur Smålands Floras databaser över växter som påträffats under landskapsflorainventeringen 1980–95, fynd gjorda efter 1995, herbarieuppgifter samt litteraturuppgifter. Kompletterande uppgifter, liksom värdefulla synpunkter på manuskriptet, har erhållits från Thomas Karlsson, Naturhistoriska Riksmuseet. De redovisade växterna är, om ej annat anges, artbestämda av författarna.

Sammanställning av inventeringsbesöken

Oskarshamn, 18/9 (Sm Flora - föreningsexkursion, BN, NN, ÅW, ÅR m fl)

Mönsterås, 18/9 (BN, NN, ÅW)

Torsås, 25/8 (NN, ÅW)

Lessebo, 3/10 (BN, NN, ÅW)

Växjö gamla soptipp, 3/10 (BN, NN, ÅW)

Tingsryd, 3/10 (BN, NN, ÅW), 9/10 (BN, ÅS m fl), 16/10 (NN, EL m fl), 17/10 (BN, NN, LS), 24/10 (ÅW)

Älmhult, 17/10 (BN, NN, LS)

Lägeskoordinater (enl RUBIN) för de besökta tipparna

Oskarshamns soptipp, Storskogen, *Döderhults s.n.*, 5G9h 0725

Mönsterås soptipp, Mörteskog, *Mönsterås s.n.*, 5G4h 0913

Torsås soptipp, Hallagårde, *Torsås s.n.*, 4G0a 1624

Lessebo soptipp, *Lessebo s.n.*, 4F8d 0714

Lessebo jord- och trädgårdstipp, *Lessebo s.n.*, 4F8d 0916

Växjö gila soptipp, Norrmark, *Växjö s.n.*, 5E1i 3511

Tingsryds soptipp, Elsemåla (Intaget), *Tingsås s.n.*, 4F2a 3814

Ålmhults soptipp, Åskya, *Ålmhults s.n.*, 4D4j 1737

Förkortningar och signaturer

Ld=Lund (Botaniska museet), S=Stockholm (Naturhistoriska Riksmuseet),

BA=Björn Aldén, BN=Bengt Nilsson, EL=Erik Ljungstrand, LS=Lennart Stenberg,

NN=Nadja Niordson, Pl=Per Lassen, TK=Thomas Karlsson, AR=Ake Rühling,

ÅS=Ake Svensson, ÅW=Ake Widgren

Särskilt intressanta fynd

Ficus carica, fikön

Ett litet exemplar hittades på Mönsterås soptipp. Arten har under senare år påträffats på bl a tre soptippar i Blekinge, men fyndet vid Mönsterås är det första i Småland.

Atriplex tatarica, axmålla

Ett stort exemplar hittades på Tingsryds soptipp (belägg i Ld och S). Axmålla är en ytterst ovanlig adventivväxt som hittats på spridda platser i landet, främst kring sekelskiftet. Antalet sentida fynd är mycket litet (endast Brännkyrka, Stockholm 1994). De enda tidigare fynden i Småland är från Kalmar 1911 och 1924.



axmålla

Chenopodium botrys, ekmålla

Ett ex hittades på Tingsryds soptipp (det TK, belägg i Ld och S). Ekmålla är en mycket sällsynt adventivväxt som endast hittats en gång tidigare i Småland (Tranås soptipp 1997). Från övriga Sverige finns ytterligare ett aktuellt fynd (Kalix, Norrbotten 1997).

Chenopodium urbicum, bymålla

Ett relativt stort ex hittades på Tingsryds soptipp (belägg i S) tillsammans med förvildade trädgårdsväxter som *purpurvinda* och *paradisblomster*. Sannolikt har frön av arten funnits som förorening i någon fröblandning som hamnat på tippen. Bymålla räknas inte längre som bofast i landet och förs i den nya rödlistan till kategorin "försvunnen". De senaste fynden har gjorts i östra Blekinge 1989 och Norrbotten 1997. I Småland har bymålla tidigare rapporterats eller insamlats från 35 olika lokaler, främst under 1800-talet och senast vid Kalmar 1924-26. Överraskande nog gjordes ytterligare ett fynd i landskapet under 1999, vid en gård utanför Torsås.

Amaranthus blitoides, skedamarant

Ett ex hittades på Tingsryds soptipp (det EL, belägg i S). Skedamarant är en ovanlig och svårbestämd adventivväxt som aldrig tidigare har påträffats i Småland.

***Tetragonia tetragonoides*, nyzeeländsk spenat**

Ett fåtal ex hittades på Tingsryds soptipp (belägg i S). Arten kallas ibland även "hornspenat" eller "rankspenat". Den är ny för Småland, och har i övriga Sverige endast rapporterats från 6 lokaler.

***Silene conica*, sandglim**

Enstaka ex påträffades på Tingsryds soptipp. Sandglim är sedan gammalt naturaliserad i sandstäpper och torrängar i främst östra Skåne. Arten har tidigare (t o m 1999) varit rödlistad i hotkategori 4 (hänsynskrävande) men förs numera till kategorin "utom fara". Den har under senare år börjat odlas som prydnadsväxt. I Småland har arten hittats en gång tidigare (Öreryd 1989).

***Silene pendula*, sommarglim**

Ett fåtal ex hittades på Tingsryds soptipp (belägg i Ld). Arten odlas som prydnadsväxt. I Småland har arten hittats som vildväxande vid ytterligare tre tillfällen, senast vid Jönköping 1989.

***Gypsophila paniculata*, brudslöja**

Enstaka ex hittades på Tingsryds soptipp (belägg i S). Brudslöja odlas som prydnadsväxt och saluförs ibland under namnet "gipsört". Den växer vild i kalkrika områden i Centraleuropa. I Småland har arten hittats som säkert förvildad vid ytterligare två tillfällen under 1990-talet (Öskarshamn 1992 och Västervik 1999) samt på en handfull lokaler längre tillbaka i tiden.

***Cleome hassleriana*, paradislöjster**

Närmare 10 ex hittades på Tingsryds soptipp (belägg i S). Paradislöjster härstammar från östra Sydamerika. Arten är i övrigt endast påträffad två gånger i Småland (Tranås soptipp 1992 och Västervik 1997).

***Brassica juncea*, sareptasenap**

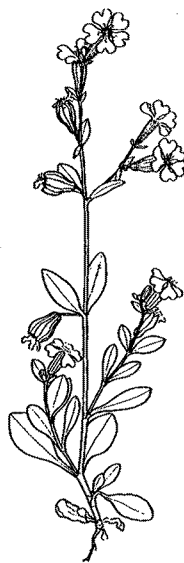
Enstaka ex hittades på Tingsryds soptipp. Sareptasenap är en relativt sällsynt adventivväxt som härstammar från Östeuropa och Asien. Krusbladiga och rödbladiga former har under senare år börjat odlas som sallad, de rödbladiga under namnet "senapsblad". Exemplaren på Tingsrydstippen hade dock normalt utseende. Arten odlas även för framställning av dijon-senap. Från Småland finns endast tre sentida fynd (bl a soptipparna i Emmaboda och Nässjö) men däremot ett flertal äldre uppgifter.

***Eruca vesicaria* ssp. *sativa*, senapskål**

2–3 ex av den odlade underarten av senapskål (saluförs som "rucolasallat") hittades på Tingsryds soptipp (belägg i Ld). I övrigt har ett fynd gjorts i Småland under senare år (Åby 1992). Antalet äldre fynd är omkring 10, varav de flesta från Kalmar.

***Lobularia maritima*, strandkrassing**

Enstaka ex hittades på Tingsryds och Mönsterås soptippar. Strandkrassing odlas i Sverige som stenpartiväxt, men växer vild på stränder i Sydeuropa. Arten har hittats i 9 rutor i Småland under landskapsflorainventeringen. Det enda äldre fyndet är från 1969 (Kalmar).



sommarglim

Matthiola longipetala ssp. *bicornis*, grekisk lövkoja

Några ex påträffades på Tingsryds soptipp (belägg i S). Grekisk lövkoja är en väldoftande prydnadsväxt som härstammar från Grekland och Mindre Asien. Arten har hittats på ytterligare 7 lokaler i Småland under senare år.

Lathyrus odoratus, luktärt

Ett 10-tal ex påträffades på Tingsryds soptipp. Arten odlas ofta men förvildas sällan. Den har med säkerhet endast rapporterats som förvildad en gång i Småland (Åby 1989).

Vicia faba, bondböna

Ett stort antal kraftiga ex hittades på Tingsryds soptipp (belägg i Ld). Bondböna är en ur-gammal kulturväxt som i likhet med luktärt (se ovan) sällan förvildas. Arten hittades på Tingsrydstippen redan 1998 och har därutöver rapporterats från ytterligare två lokaler i Småland under senare år, samt vid 6 tillfällen längre tillbaka i tiden.

Euphorbia marginata, brokträsk

Ett 10-tal ex hittades på Tingsryds soptipp (belägg i S). Arten redovisas inte i *Förteckning över svenska kärlväxter* (Karlsson 1997) och är därför sannolikt ny för Norden.

Citrus sp.

Ett litet ex som möjligen är *C. sinensis*, apelsin, hittades på Tingsryds soptipp (belägg i S). Ingen citrus-art har tidigare påträffats i Småland.

Cardiospermum halicacabum, ballongranka

Ett flertal ex hittades på Tingsryds soptipp (det PL, belägg i Ld och S). Ballongrankan tillhör familjen *Sapindaceae* som systematiskt står mellan *Aceraceae* och *Hippocastanaceae*. Arten härstammar från tropiska Amerika. Den redovisas inte i *Förteckning över svenska kärlväxter* (Karlsson 1997) och är därför sannolikt ny för Norden.

Limnanthes douglasii, sumpört

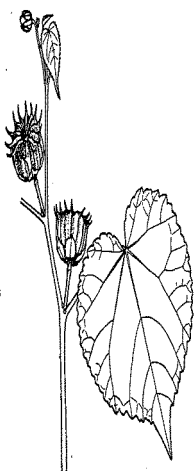
Ett mindre antal ex påträffades på Tingsryds soptipp (belägg i S). Sumpörten saluförs även under namnet "förlorade ägg". Den hör till den nordamerikanska familjen *Limnathaceae* som står relativt nära *Balsaminaceae*. Sumpörten redovisas inte i *Förteckning över svenska kärlväxter* (Karlsson 1997) och är därför sannolikt ny för Norden.

Abutilon theophrasti, lindmalva

Ett ex hittades på Mönsterås soptipp (fotobelägg hos BN). I äldre tider förekom arten främst som spammals- och oljefrönkorn och påträffades bl a flera gånger i Kalmar omkring 1930. Under senare år har tre fynd gjorts i Småland (Voxtorp, Oskarshamn samt Kalmar soptipp).

Hibiscus trionum, timvisare

Ett ex hittades på Torsås soptipp (belägg i S). Timvisare är ursprungligen en afrikansk art. Den har endast uppgivits från Småland vid fyra tillfällen, alla i Kalmar hamn mellan 1925 och 1932.



lindmalva

***Lavatera trimestris*, sommarmalva**

Ett flertal ex hittades på Tingsryds soptipp (belägg i Ld och S). Arten härstammar från medelhavsområdet och är ny för Småland.

***Malope trifida*, praktmalva**

Ett flertal ex hittades på Tingsryds soptipp (belägg i Ld). Praktmalva har sedan gammalt odlats som prydnadsväxt. Ursprungligen kommer arten från medelhavsområdet. Den är endast påträffad en gång i Småland (Kalmar 1990).

***Cucumis sativus*, gurka**

Några ex hittades på Tingsryds och Oskarshamns soptippar. Gurka är sällsynt som förvildad och är tidigare endast funnen tre gånger i Småland (Tranås 1991 samt Kalmar och Emmaboda 1998). Samtliga fynd har gjorts på soptippar.

***Lagenaria siceraria*, flaskkurbits**

Några ex hittades på Tingsryds soptipp (belägg i Ld och S). Flaskkurbits, som är mest känd under namnet "kalebass", anses vara en av människans äldsta nyttoväxter. Torkade och urgröpta frukter användes förr som husgeråd. Arten är formrik och förekommer med många namnsorter, t ex "flaskpumpa", "pilgrimsflaska" och "herkulesklubba". Den har inte tidigare påträffats i Sverige (Karlsson 1997).

***Lopezia racemosa*, enmansblomma**

Ett 10-tal ex hittades på Tingsryds soptipp (belägg i Ld). Arten härstammar från Centralamerika. Den är ny för Småland och har endast påträffats någon enstaka gång i landet.

***Limonium sinuatum* ssp. *bonduellei*, gulrisp**

Ett fåtal ex hittades på Tingsryds soptipp (det TK, belägg i S). Gulrispen växer vild i torra områden i Nordafrika, och odlas i Sverige som eternell. Den är ny för Småland och har endast påträffats någon enstaka gång i landet.

***Asperula orientalis*, blåmåra**

Enstaka ex hittades på Tingsryds soptipp (belägg i S). Blåmåran härstammar från Kaukasus. Arten har ytterligare en aktuell lokal i Småland (Säby 1998–99). Därutöver finns endast en gammal uppgift från 1928.

***Ipomoea purpurea*, purpurvinda**

Ett flertal ex hittades på Tingsryds soptipp (belägg i Ld och S). Arten odlas som prydnadsväxt och är ny för Småland.

***Cynoglossum amabile*, kinesisk förgätmigej**

1 ex hittades på Växjö gamla soptipp och några ex på Tingsrydstippen (belägg från Tingsryd i Ld, från Växjö i S). Arten härstammar från Kina och odlas som prydnadsväxt, men är också en bra biväxt. Den har i övrigt hittats tre gånger i Småland under 1990-talet (Kristvalla, Nässjö och Misterhult).

***Echium plantagineum*, snokört**

Några ex hittades på Tingsryds soptipp. Arten kallas ibland också "blå snokört". Den är vanlig som vildväxande i medelhavsområdet, och odlas hos oss både som stenpartiväxt och biväxt. Snokört har hittats på ytterligare tre lokaler i Småland under senare år (två vid Oskarshamn samt vid N Sandsjö).



blåmåra

***Agastache rugosa*, koreansk anisop**

Ett ex hittades på toppen av Växjö gamla soptipp (det TK, belägg i S). Det första fyndet av koreansk anisop i Småland gjordes 1998, på Alvesta soptipp (se Parnassia 1999:1). Arten har under senare år också hittats på flera soptippar i Skåne och Blekinge.

***Dracocephalum moldavica*, turkisk drakblomma**

Ett ex hittades på Tingsryds soptipp (det EL, belägg i S). Arten har tidigare insamlats i Småland vid ett tillfälle, vid Rydaholm 1812, av Elias Fries.

***Mentha × gracilis*, ädelmynta**

Ett ca 3,5 m² stort bestånd hittades på Växjö gamla soptipp, nära mottagningen för trädgårdsavfall (SE11 3712) (Belägg i S). Arten har endast några få aktuella lokaler i landet. I Småland finns uppgifter från sammanlagt 23 lokaler. Det enda sentida fyndet har gjorts vid Tranås 1993 (ruderat). Ädelmynta förs i den nya rödlistan till kategorin "starkt hotad". Exemplaret från Växjö påminner något om sorten "Verticillata" (gleshårig ädelmynta) men har avvikande blad vilket tyder på att den sannolikt är av utländsk härkomst (granskad av TK). Utländska sorter har under senare år börjat saluföras i Sverige (L.Bratt i Aronsson, M. (red) 1999).



turkisk
drakblomma

***Moluccella laevis*, musselsyska**

Några ex hittades på Tingsryds soptipp (belägg i Ld och S). Musselsyskan odlas främst som eterell och saluförs även under namnet "irländs klockor". Arten härstammar från östra medelhavsområdet och är ny för Småland.

***Salvia viridis*, broksalvia**

Några ex hittades på Tingsryds soptipp (belägg hos NN). Arten är vildväxande i medelhavsområdet och odlas som prydnadsväxt. Det enda ytterligare fyndet i Småland har gjorts vid Oskarshamn 1998.

***Satureja hortensis*, sommarkyndel**

Några ex hittades på Tingsryds soptipp (belägg i Ld och S). Arten odlas som kryddväxt och är mest känd under namnet "kyndel". Den har endast påträffats i landskapet vid ett tillfälle tidigare (N Solberga 1901).

***Datura stramonium* var. *tatula*, violspikklubb**

2-3 ex hittades på Tingsryds soptipp. Violspikklubba är en relativt ovanlig varietet av spikklubb, med violfärgade blommor. Växten är tidigare påträffad fyra gånger i Småland varav två under 1998 (Förlösa och Kläckeberga). Den har under senare år blivit allt vanligare på soptippar i Sydsvrige.

***Nicotiana glauca*, stor blomstertobak**

Enstaka ex hittades på Tingsryds och Mönsterås soptippar. Arten härstammar från Sydamerika och odlas som ettårig prydnadsväxt. Endast tre säkra fynd av förvildade exemplar har gjorts i Småland, alla under 1990-talet.

Nolana acuminata

Ett fåtal ex hittades på Tingsryds soptipp (det TK, belägg i S). *Nolana acuminata*, som saknar svenskt namn, är en potatisväxt och tillhör släktet cymbalblommor. Den är av sydamerikanskt ursprung och har under senare år börjat odlas som trädgårdsväxt i Sverige. Arten redovisas inte i *Förteckning över svenska kärlväxter* (Karlsson 1997) och är därför sannolikt ny för Norden.

***Solanum nigrum* ssp. *schultesii*, hårig nattskatta**

Ett ex hittades på Tingsryds soptipp (det TK, belägg i S). Hårig nattskatta är en mycket ovanlig adventivväxt som skiljs från vanlig nattskatta på att stjälken är ull- och glandelhårig. Den har aldrig tidigare påträffats i Småland.

***Ammobium alatum*, sandeternell**

Spridda ex påträffades på Tingsryds soptipp (belägg i S). Sandeternell härstammar från Australien och odlas, som namnet antyder, främst som eternell. Arten redovisas inte i *Förteckning över svenska kärlväxter* (Karlsson 1997) och är därför sannolikt ny för Norden.

***Bracteantha bracteata*, jätteeternell**

Några ex hittades på Tingsryds soptipp (belägg i S). Arten härstammar liksom ovanstående från Australien. Endast ett ytterligare fynd har gjorts i Småland (Misterhult 1992).

***Tagetes tenuifolia*, litet sammetsblomster**

Ett 10-tal ex påträffades på Mönsterås soptipp. Arten härstammar från Mexiko och är ny för Småland.

***Polypogon monspeliensis*, skäggräs**

Några småvuxna exemplar hittades på Tingsryds soptipp (belägg i S). Skäggräs är ett ettårigt gräs som naturligt närmast förekommer i södra England. I Sverige dyker arten ibland upp som adventivväxt och den odlas numera också som eternell. I Småland är skäggräs hittills endast påträffad två gånger under 1800-talet, samt på Tranås soptipp 1993.

***Sorghum halepense*, ogräsdurra**

De första fynden av ogräsdurra i Småland gjordes 1998 (se Parnassia 1999:1). Under 1999 hittades arten på soptipparna i Tingsryd, Torsås (fanns redan 1998), Mönsterås och Oskarshamn samt på Lessebo jordtipp. Ogräsdurran är flerårig och tycks snabbt kunna bilda konkurrenskraftiga bestånd, åtminstone i kustnära trakter med gynnsamt klimat. Ett av bestånden på Mönsteråstippen täckte minst 10 m², vilket tyder på att arten funnits på platsen i flera år. Även på Sölvesborgs nu nedlagda soptipp (Blekinge) är arten väletablerad sedan några år tillbaka. Ogräsdurran tycks nu vara på väg att bli en av de mest typiska soptippsväxterna.

Förteckning över övriga mindre vanliga växter

Ä=Älmhult, VG=Växjö gamla soptipp, Td=Tingsryd, L=Lessebo, LJ=Lessebo jordtipp, Ts=Torsås, M=Mönsterås, O=Oskarshamn

<i>Populus balsamifera</i> 'Hortensis', balsampoppel	LJ
<i>Salix viminalis</i> , korgvide	Ä, VG
<i>Salix</i> × <i>rubens</i> , grönvide	Ä
<i>Cannabis sativa</i> , hampa	Td
<i>Fagopyrum esculentum</i> , bovete	Td, M, O
<i>Fallopia dumetorum</i> , lövbinda	M, O
<i>Atriplex prostrata</i> , spjutmålla	M, Ts, O
<i>Beta vulgaris</i> ssp. <i>vulgaris</i> var. <i>cicla</i> , mangold	Td, O

Beta vulgaris ssp. vulgaris var. rapacea, foderbeta	Td
Beta vulgaris ssp. vulgaris var. vulgaris, rödbeta	Td
Chenopodium glaucum, blåmålla	Td, Å, LJ
Chenopodium hybridum, lönmålla	LJ, M, O
Chenopodium rubrum, rödmålla	Td, O
Amaranthus cruentus, blodamarant	Td, O
Amaranthus hybridus, grönamarant	Td (belägg i Ld)
Amaranthus retroflexus, svinamarant	Td, Ts, M, O
Mirabilis jalapa, underblomma	Td (belägg i S)
Gypsophila elegans, sommarslöja	Td (belägg i S)
Lycnis coronaria, purpurklätt	LJ
Silene armeria, rosenglim	VG, O
Eschscholzia californica, sömntuta	Td
Papaver somniferum, opievallmo	Å, VG, Td, LJ
Brassica napus ssp. napus, raps	VG, Td, L, LJ, M, O
Brassica napus ssp. rapifera, kålrot	Td
Brassica oleracea var. acephala, grönkål	Td
Brassica oleracea var. capitata, kål	Td
Brassica oleracea var. gongylodes, kålrabbi	Td
Iberis umbellata, roseniberis	VG, Td
Lepidium sativum, smörgåskrasse	Td
Raphanus sativum var. nigra, rättika	Td
Raphanus sativum var. sativa, rädisa	Td
Reseda alba, vitreseda	Td
Reseda odorata, luktreseda	Td
Sedum spectabile, kinesisk kärleksört	Td, VG, O
Chaenomeles japonica, rosenkvitten	VG
Dasiphora fruticosa, tok	Å
Physocarpus opulifolius, smållspirea	L
Rosa glauca, dagros	Å, O
Rosa pimpinellifolia, pimpinellros	Å
Rosa rubiginosa, äppelros	Å, Td
Rosa virginiana, glansros	Å
Rubus laciniatus, flåkbjörnbär	L
Medicago x varia, mellanlusern	Td
Phaseolus vulgaris, böna	Td
Trifolium incarnatum, blodklöver	Td (det PL, belägg i Ld)
Tropaeolum majus, indiankrasse	Td, O
Linum usitatissimum, spånadslin	O
Rhus typhina, rönnsumak	M
Parthenocissus inserta, vildvin	M
Vitis vinifera, vinranka	L, Td, Ts
Alcea rosea, stockros	Td, M
Malva alcea, rosenmalva	LJ
Malva sylvestris, rödmalva	Td (belägg i S)
Citrullus lanatus, vattenmelon	Td, M
Cucumis melo, melon	Å, Td, Ts, M, O
Cucurbita pepo, pumpa	Å, Td, Ts, M
Epilobium hirsutum, rosendunört	Å
Cornus alba ssp. stolonifera, videkomell	Å (det BA)

<i>Anethum graveolens</i> , dill	VG, Td, LJ, Ts	Äldre dill
<i>Apium graveolens</i> , selleri	Td	Äldre selleri
<i>Daucus carota</i> ssp. <i>sativus</i> , morot	Td	Äldre morot
<i>Levisticum officinale</i> , libbsticka	Td	Äldre libbsticka
<i>Petroselinum crispum</i> , persilja	Td, LJ	Äldre persilja
<i>Lysimachia nummularia</i> , penningblad	L, M	Äldre penningblad
<i>Phacelia tanacetifolia</i> , honungsfacelia	Td (belägg i S)	Äldre honungsfacelia
<i>Borago officinalis</i> , gurkört	VG, Td, LJ, O	Äldre gurkört
<i>Hyssopus officinalis</i> , isop	Td, LJ (belägg i S)	Äldre isop
<i>Melissa officinalis</i> , citronmeliss	VG, Td, M, O	Äldre citronmeliss
<i>Mentha spicata</i> , grönmynta	VG	Äldre grönmynta
<i>Nepeta</i> × <i>faassenii</i> , kantnepeta	Td	Äldre kantnepeta
<i>Origanum vulgare</i> , kungsmynta	VG	Äldre kungsmynta
<i>Capsicum annuum</i> , spansk peppar	L, Ts, M, O	Äldre spansk peppar
<i>Datura innoxia</i> , mexikansk spikklubba	M	Äldre mexikansk spikklubba
<i>Datura stramonium</i> var. <i>stramonium</i> , vit spikklubba	Td, M	Äldre vit spikklubba
<i>Nicandra physalodes</i> , ballongblomma	Ä, VG, Td, L, LJ, Ts, M, O	Äldre ballongblomma
<i>Nicotiana</i> × <i>sanderae</i> , purpurtobak	Td	Äldre purpurtobak
<i>Petunia</i> × <i>hybrida</i> , petunia	VG, Td, M	Äldre petunia
<i>Physalis alkekengi</i> , judekörs	VG, Td (belägg från Td i Ld)	Äldre judekörs
<i>Physalis peruviana</i> , kapkrusbär	Ä, L, Ts, M, O	Äldre kapkrusbär
<i>Physalis pruinosa</i> , gyllenbär	Td, M, O	Äldre gyllenbär
<i>Antirrhinum majus</i> , lejongap	Ä, Td, LJ, M, O	Äldre lejongap
<i>Cymbalaria muralis</i> , murreva	O	Äldre murreva
<i>Verbascum speciosum</i> , praktkungslys	VG	Äldre praktkungslys
<i>Plantago arenaria</i> , sandkämpar	O	Äldre sandkämpar
<i>Lonicera tatarica</i> , rosenry	L	Äldre rosenry
<i>Dipsacus fullonum</i> , kardvädd	VG, Td, M	Äldre kardvädd
<i>Lobelia erinus</i> , kaplobelia	VG, Td, O	Äldre kaplobelia
<i>Achillea ptarmica</i> var. <i>multiflex</i> , vitpytta	Td	Äldre vitpytta
<i>Ambrosia artemisiifolia</i> , malörtsambrosia	Td	Äldre malörtsambrosia
<i>Calendula officinalis</i> , ringblomma	Td, LJ, M	Äldre ringblomma
<i>Callistephus chinensis</i> , sommaraster	Td	Äldre sommaraster
<i>Centaurea cyanus</i> , blåklint	Td, M, O	Äldre blåklint
<i>Centaurea montana</i> , bergklint	Td, LJ	Äldre bergklint
<i>Chrysanthemum coronarium</i> , kranskrage	Td (belägg i S)	Äldre kranskrage
<i>Cichorium intybus</i> , cikoria	M	Äldre cikoria
<i>Coreopsis tinctoria</i> , tigeröga	Td (belägg i S)	Äldre tigeröga
<i>Cosmos bipinnatus</i> , rosenskära	Td, M	Äldre rosenskära
<i>Helianthus annuus</i> , solros	VG, Td, LJ, M, O (belägg från Td i S)	Äldre solros
<i>Helianthus tuberosus</i> , jordärtskocka	M	Äldre jordärtskocka
<i>Lactuca sativa</i> , sallat	Td	Äldre sallat
<i>Lactuca serriola</i> , taggsallat	M, O	Äldre taggsallat
<i>Mauranthemum paludosum</i> , pysslingkrage	VG	Äldre pysslingkrage
<i>Rudbeckia hirta</i> , sträv rudbeckia	Td (belägg i S)	Äldre sträv rudbeckia
<i>Tagetes erecta</i> , stort sammetsblomster	Td	Äldre stort sammetsblomster
<i>Tagetes patula</i> , sammetsblomster	Td, LJ, M, O	Äldre sammetsblomster
<i>Tanacetum</i> sp, krage	Td (belägg i S)	Äldre krage
<i>Colchicum autumnale</i> , tidlösa	O	Äldre tidlösa
<i>Iris germanica</i> , trädgårdsiris	LJ	Äldre trädgårdsiris

Echinochloa crus-galli, hönshirs	Å, Td, L, Ts, M, O (belägg från Td i Ld)
Panicum milliaceum, hirs	Å, Td, O
Phalaris canariensis, kanariegräs	VG, Td, L, O (belägg från Td i Ld)
Setaria italica, kolvhirs	LJ, O (belägg från LJ i S)
Setaria pumila, grå kavelhirs	Td (belägg i S)
Setaria viridis, grön kavelhirs	Td, Ts
× Triticosecale rimpauii, rågvete	M
Zea mays, majs	Å, Td, Ts, M, O (belägg från Å i S)

Referenser

Aronsson, M (red). 1999: Rödlistade kärlväxter i Sverige – Artfakta. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Karlsson, T. 1997: Förteckning över svenska kärlväxter. SBT 1997:5.

Naturhistoriska riksmuseet, 1996: Den virtuella floran.

Nilsson, B., Svensson, Å. och Widgren, Å. 1998: Sottippsfloran i södra Småland. Parnassia 1998:1.

Nilsson, B., Nirdson, N., Svensson, Å. och Widgren, Å. 1999: Sottippsfloran i södra Småland – inventeringar 1998. Parnassia 1999:1.

Åke Widgren; Romebygatan 10; 371 32 Karlskrona; tel. 0455 – 31 17 41

Nästa nummer av Parnassia

Utgivningen av Parnassia 2000:2 bör kunna hålla följande tidsschema:

inlämnande av artiklar	senast 1 oktober;
redigering	klar 15 oktober;
tryckning och utskick	klart 5 november.

Du läsare är välkommen att skriva en artikel – kort eller lång – eller en liten notis. Ta kontakt med någon av oss!

Det är enklast för både Dig och redaktören om Du skickar texten via elektronisk post, och det är en fördel om texten bifogas det elektroniska brevet i formatet Word 97 för PC, men det går också bra om texten finns i själva brevet (texten kan då kopieras till Word). För redaktören är det lika enkelt om texten skickas på en diskett, men det är även tillåtet att skicka texten nedskriven på ett papper.

Ingvar Christoffersson; Göträdsgatan 8; 341 39 Ljungsby; tel 0372 – 143 83

Jan-Erik Hederås; Tyringegatan 21; 252 76 Helsingborg; tel 042 – 14 03 91;

E-post: je.hederas@telia.com

Insamling av några umbellater för Flora Nordica

LARS FRÖBERG

Vid arbetet med fam. Apiaceae för Flora Nordica, har behandlingen av vissa grupper försvårats p.g.a. att det endast finns ett sparsamt material att studera i herbarierna. Jag ber därför aktiva fältbotanister om hjälp med att få in mer material av sådana. Insamlingen skall vara ordentligt etiketterad, med lokal i klartext, biotop, datum och insamlare; gärna även koordinater (ange koordinat-system). Ange om ni vill ha materialet återsänt; i annat fall kommer det att läggas in i relevant herbarium.

Heracleum

Detta släkte är mycket kritiskt, och material av framförallt de storvuxna typerna är ytterst bristfälligt samlade, och nästan aldrig med mogna frukter. *Jätteloka* (*Heracleum mantegazzianum*) är tvåårig med ensamma stammar, har blad som är relativt breda och spetsigt dubbelsågade, och toppflockar som är relativt lågvälvda. Den varierar bl. a. i bladens utseende och kan eventuellt bestå av flera taxa. Dessutom förekommer *tromsöpalm* (*H. laciniatum* auct. skand.) i norra delarna av Norden (flerårig med flera stammar och mer långsträckta blad, som har enkla, grova sågtänder och tydligt välvda toppflockar), samt hybrider både mellan jätteloka och tromsöpalm, samt mellan dessa och vanlig *björnloka* (*H. sphondylium* s. lat.). En beskrivning av tromsöpalm och jätteloka finns i "Often, A. & Graff, G. 1994: Skillekarakterer for kjempebjørnekjeks og tromsøpalme. Blyttia 52: 129–133".

Insamling: Materialet bör bestå av en yttre småflock från huvudflocken, en bit av ett blad med rachis, samt gärna en avskavd bit av stjälken. Dessutom bör höjden, växtsättet (antalet stjälkar från basen), antalet flockstrålar i huvudflocken, blomfärgen, doften, samt bladens längd och bredd noteras (gärna även ett foto av växten). Om möjligt så samla även en småflock i fruktstadium (om fruktställningarna inte blir avslagna!). Insamling bör ske med kniv och stor försiktighet, eftersom växtsaften är skadlig för huden vid solbelysning.

Pastinaca

Palsternackor har ofta delats i *Pastinaca sativa* subsp. *sativa* (stjälk och blad kala eller med korta, raka hår/papiller; småblad ± långsträckta och spetsiga), och *P. sativa* subsp. *sylvestris* (stjälk och blad med långa, krusiga hår; småblad mer rundade). Nästan allt material jag sett förefaller vara subsp. *sativa*, förutom några kollektor från Gotland. För att bedöma det taxonomiska värdet av dessa underarter, behöver jag mer material av den krushåriga typen. Materialet bör ha välutvecklade blad.

Daucus

Morot delas i ett flertal underarter, varav man i Norden kan finna främst *Daucus carota* subsp. *carota* och *D. carota* subsp. *sativa*. Den senare underarten, vilken är den som odlas, finns som förvildad endast väldigt sparsamt i herbarierna och aldrig i frukt. Den känns igen på den uppsvällda, orangea roten (åtminstone första året), på att bladen är bredare, tunnare, mörkgröna och mindre håriga samt att de yttre blommorna i flocken inte är märkbart större än de övriga (tydligt större hos subsp. *carota*). Eventuellt så förvildas subsp. *sativa* endast sällan, men den är förmodligen även underrepresenterad i herbarierna. Vid insamling bör hela växten tagas, eller höjden och rotens tjocklek och färg anges om inte basala delar följer med. Samla om möjligt material även i frukt.

Pimpinella

Sammetsbockrot *Pimpinella saxifraga* subsp. *nigra* är snarlik den vanliga bockroten *P. saxifraga* subsp. *saxifraga*, men skiljer sig på att bladen och stjälken är ± håriga och att roten blånar om man skär i den. Rotkaraktären är av naturliga skäl sällan kollad, och därför vore det värdefullt att få in uppgifter om detta. Samla individ som är håriga en bit upp på stjälken; tag den med rot och kontrollera om denna blånar.

Lars Fröberg (familjeredaktör för *Apiaceae*); Inst. för Systematisk botanik;
Östra Vallgatan 14-20; 223 61 Lund; tel: 046 – 222 01 29;
E-post: lars.froberg@sysbot.lu.se

Medlemsavgiften i Smålands Flora för 2000

Med detta nummer följer ett inbetalningskort för medlemsavgiften 2000, som är 50 kr och som inkluderar årets två nummer av föreningens tidskrift Parnassia. Om Du önskar delta i årsmötet kan inbetalningskortet användas för såväl medlemsavgiften som årsmötesavgiften. I så fall måste alla ingående belopp specificeras.

Glöm inte att skriva namn och postgironummer på inbetalningskortet!

Styrelsen

Herbarier och beläggsexemplar

ÅKE RÜHLING

I samband med förarbetena till smålandsfloran har vi fått några enskilda växtsamlingar till skänks eller som lån för att registrera växtfynd från landskapet. I flertalet fall rör det sig om skolherbarier, vilka i regel innehåller rätt vanliga växter men även ett och annat guldkorn.

Landets offentliga herbarier har knappa resurser och är mycket restriktiva att ta emot erbjudna samlingar. Samlingar av den karaktär som vi fått som gåva skulle sannolikt gallras mycket hårt eller helt kasseras. Vi tycker att det skulle vara stor skada om materialet inte kunde bevaras. En förhoppningsvis bra lösning på problemet är att vi införlivar vårt material med ett existerande herbarium i Oskarshamn.

Genom välvilligt tillmötesgående från Döderhults naturskyddsförening disponeras tre rum i deras Naturum för herbarier. Där förvaras sedan länge det gamla läroverksherbariet från Oskarshamn och med de tillskott som tillkommit inte minst i samband med landskapsinventeringen närmar sig antalet ark nu 25 000. Allt inlämnat material dataregistreras och vid behov repareras arken eller monteras om. Problemet med insektsangrepp tacklas med hjälp av nyanskaffade frysskåp.

Lämna in ditt herbarium

Lämna gärna in växtsamlingar så ser vi efter bästa förmåga till att materialet bevaras och kan komma till allmän nytta. Vi tar även emot material från andra områden än Småland liksom kryptogamer. Kontakta mig eller Allan Karlsson!

Belägg från inventeringen

Vid utarbetandet av de lokalförteckningar som skall med i floran stöter vi ofta på uppgifter om belägg, som skall finnas i uppgiftslämnarens eget herbarium. Det är kanske inte alltid riktigt; i många fall har de säkerligen kasserats eller lämnats vidare. Det blir ett tidsödande arbete att kontrollera detta och en god hjälp vore om vi hade åtminstone en del av dessa exemplar i vår hand. Skulle Du ha beläggsexemplar som Du inte är angelägen att behålla vore vi tacksamma om vi fick överta dem.

*Åke Rühling; Bangatan 8; 222 21 Lund; tel. 046 – 222 97 81 (arb),
046 – 13 92 62 eller 0491–771 61 (hem)
E-post: Ake.Ruhling@planteco.lu.se*

Föreningen Smålands Flora

Sommarprogram för år 2000

Fredag – Lördag 14 – 15/7

Årsmöte i Gamleby på fredagskvällen samt exkursioner i norra Tjust på lördagen.

Övrig information finns på anmälningsblanketten som bifogas detta nummer av Parnassia. Läs också notisen på s. 11.

Lördag 19/8

Eftersök av *fimmögontrösten* på flera lokaler runt Jönköping. Under inventeringen är den funnen på 6 lokaler i Jönköpings kommun men är ej återfunnen på någon av dem under floravakteriet.

Ni som vill följa med hör av er till Margareta Edqvist senast den 12/8 på telefon 0380 – 106 29 eller via e-post till margareta.edqvist@swipnet.se.

Lördag 16/9

Exkursion till Tingsryds soptipp.

Ni som vill följa med hör av er till Margareta Edqvist senast den 10/9 på telefon 0380 – 106 29 eller via e-post till margareta.edqvist@swipnet.se.

Parnassia årgång 13 2000:1

ISSN 1404-3785

Innehållsförteckning

- 1 *C. Albinsson*: Sumpviol i Småland
- 8 *M. Edqvist*: Fyndhörnan
- 9 *T. Johansson*: Rapportera kryptogamer!
- 10 *Å. Rühling*: Boken om Smålands flora
- 11 Årsmöte 2000
- 12 *B. Nilsson, N. Niordson, Å. Widgren*: Soptippsfloran i södra och östra Småland – inventeringar 1999
- 22 *L. Fröberg*: Insamling av några umbellater för Flora Nordica
- 24 *Å. Rühling*: Herbarier och beläggsexemplar
- 25 Föreningen Smålands Flora. Sommarprogram för år 2000